

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ચિમનલાલ જગજીવનદાસ શેઠ

વી.

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય

(જાફર ઈમામ, કે. સુબ્બા રાવ, એન. રાજાગોપાલા અચ્યંગાર અને જે. આર.

મુધોલકર, જે. જે.)

ડ્રગ્સ-શોષક સુતરાઉ ઊંન, રોલર પટ્ટીઓ અને જાળી-શું
દવાઓ-સજા, ડ્રગ્સમાં ઘટાડો અધિનિયમ, ૧૯૪૦ (૧૯૪૦ નો ૨૩), ડ્રગ્સ
(સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૫૫, કલમ ૩ (૬) દ્વારા સુધારેલ, ૧૮.

અપીલકર્તાની પાસે મોટી માત્રામાં શોષક સુતરાઉ ઊન, રોલર પટ્ટીઓ અને જાળી મળી આવી હતી જેનું તેણે ઉત્પાદન કર્યું હતું. વિશ્લેષણ કરતાં આ ઘટિયા ધોરણના હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું અને અપીલકર્તાની સામે ઘટિયા ધોરણની દવાઓના ઉત્પાદન માટે ડ્રગ્સ એક્ટ, ૧૯૪૦ની કલમ ૧૮ હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી. તેને દોષી ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને ત્રણ મહિના માટે સખત કેદની સજા તથા રૂ ૫૦૦/- દંડ ફટકારવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે આ લેખો કાયદાની કલમ ૩ (બી) તરીકે વ્યાખ્યાયિત દવાઓ ન હતી અને લાદવામાં આવેલી સજા ખૂબ જ ગંભીર હતી.

એવું માનવામાં આવે છે કે શોષક સુતરાઉ ઊન, રોલર પટ્ટીઓ અને જાળી કલમ ૩ (બી) ના અર્થમાં "ડ્રગ્સ" હતા અને અપીલકર્તાને યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. વ્યાખ્યામાં "દવાઓ" માં "રોગો માટે અથવા તેની સારવારમાં ઉપયોગમાં લેવાતા પદાર્થોનો સમાવેશ થાય છે". "પદાર્થો" "એ" દવાઓ "સિવાય બીજું કંઈક હતું અને તેનો અર્થ" વસ્તુઓ "હતો. ઉપરોક્ત વસ્તુઓને જંતુમુક્ત કરવામાં આવી હતી અથવા તેમને જંતુનાશક બનાવવા માટે અન્ય મુજબની સારવાર કરવામાં આવી હતી; તેનો ઉપયોગ સર્જિકલ ડ્રેસિંગ માટે કરવામાં આવતો હતો અને શસ્ત્રક્રિયાના કિસ્સાઓમાં સારવાર માટે આવશ્યક સામગ્રી હતી. જો તબીબી અથવા સર્જિકલ સારવારના જરૂરી સહયોગીઓને

હળવા કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે તો તબીબી સારવારના ઉચ્ચ ધોરણો જાળવવાના કાયદાનો ઉદ્દેશ નિષ્ફળ જશે.

વધુમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે સજા ગંભીરતાને બદલે નરમાઈની બાજુએ ભૂલભરેલી છે અને તેને ઘટાડી શકાતી નથી.તે એક એવો કેસ હતો જેમાં અપીલકર્તા દ્વારા મોટી માત્રામાં નકલી અને નબળી ગુણવત્તાવાળી દવાઓનું ઉત્પાદન કરવામાં આવ્યું હતું.તે ખૂબ જ ગંભીર પ્રકૃતિના અસામાજિક કૃત્યનો દોષી હતો.

ફોજદારી અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર:૧૯૬૧ ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૦૭.

બોમ્બે હાઈકોર્ટના ૧૬ જૂન, ૧૯૬૧ના ચુકાદા અને આદેશ સામે વિશેષ રજા દ્વારા અપીલ. ૧૯૬૧નો એ. નંબર ૨૧.

અપીલકર્તા વતી રજની પટેલ, જે. બી. દાદાચંજી, ઓ. સી. માથુર અને રવિંદર નારાયણ.

એચ. આર. ખન્ના, આર. એચ. ઢેબર અને આર.

સાચું, ઉત્તરદાતાઓ માટે.

૧૯૬૨. ૨૬ સપ્ટેમ્બર.અદાલતનો ચુકાદો સુબ્બા રાવ, જે. દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

બોમ્બે ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરના ચુકાદા સામે વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલ ડ્રગ્સ એક્ટ, ૧૯૪૦ની કલમ ૩ (બી) ના નિર્માણનો પ્રશ્ન ઉઠાવે છે, જે ડ્રગ્સ (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૫૫ દ્વારા સુધારવામાં આવ્યો છે, જેને હવે પછી એક્ટ કહેવામાં આવે છે.

આ અપીલ હાઈકોર્ટ દ્વારા મળેલા તથ્યોના આધારે કરવામાં આવી છે.અપીલકર્તા બુલાખીદાસ બિલ્ડિંગ, વિઠ્ઠલદાસ રોડ, બોમ્બે ખાતે દીપક ટ્રેડિંગ કોર્પોરેશનના નામે વેપાર કરી રહ્યો હતો.૨૭ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૮ના રોજ, ડ્રગ્સ ઇન્સ્પેક્ટરની સાથે પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટરે આ ઇમારત પર દરોડા પાડ્યા હતા અને મોટી માત્રામાં શોષક સુતરાઉ ઊંન, રોલર પટ્ટીઓ, જાળી અને અન્ય વસ્તુઓ મળી આવી હતી.એવું જાણવા મળ્યું હતું કે અપીલકર્તા માત્ર આ માલસામાનને મોટી માત્રામાં સંગ્રહિત કરી રહ્યો ન હતો, પરંતુ વાસ્તવમાં તેનું ઉત્પાદન બોમ્બેમાં કરી રહ્યો હતો અને જાણે કે તેનું ઉત્પાદન સિકંદરાબાદની

પ્રતિષ્ઠિત પેઢી દ્વારા કરવામાં આવ્યું હોય તેમ તેને મોકલી રહ્યો હતો.ઉપરોક્ત વસ્તુઓ અને લિન્ટના નમૂનાઓ સરકારી વિશ્લેષકને મોકલવામાં આવ્યા હતા, જેમણે અહેવાલ આપ્યો હતો કે તેમને મોકલવામાં આવેલા નમૂનાઓમાંથી માત્ર લિન્ટ પ્રમાણભૂત ગુણવત્તાની હતી અને અન્ય વસ્તુઓ પ્રમાણભૂત ગુણવત્તાની નહોતી.અપીલકર્તાને પ્રમાણભૂત ગુણવત્તાની ન હોય તેવી દવાઓના ઉત્પાદન માટે કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ ગુના માટે બોમ્બેની ૧૬મી અદાલતના પ્રેસિડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.વિદ્વાન પ્રેસિડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટે અપીલકર્તાને આ આધાર પર નિર્દોષ જાહેર કર્યો હતો કે ફરિયાદી પક્ષ એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો કે વસ્તુઓ અપીલકર્તાના કબજામાં હતી.પુરાવાઓના પુનર્વેચાણ પર ઉચ્ચ અદાલત એક અલગ નિષ્કર્ષ પર આવી હતી અને જાણવા મળ્યું હતું કે ઉપરોક્ત વસ્તુઓ માત્ર અપીલકર્તાના કબજામાં જ મળી ન હતી, પરંતુ તેના દ્વારા ઉત્પાદિત પણ હતી અને તે નિર્ધારિત ધોરણથી ઓછી હતી.આ તારણ પર, તેણે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવ્યો અને તેને ત્રણ મહિના માટે સખત કેદની સજા તથા રૂ ૫૦૦/- નો દંડ કરેલ એટલે અપીલ કરવામાં આવી છે.

જો કે એવી દલીલ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે ઉપરોક્ત લેખો નિર્ધારિત ધોરણથી નીચે હોવાનું સાબિત થયું ન હતું, પરંતુ પછીથી તેને છોડી દેવામાં આવ્યું હતું.એકમાત્ર એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી

કે શું ઉપરોક્ત લેખો કાયદાની કલમ ૩ (બી) ના અર્થમાં ડ્રગ્સ છે. આ વિભાગમાં લખ્યું છે:

"દવા "સમાવેશ થાય છે:—

((i) મનુષ્યો અથવા પ્રાણીઓના આંતરિક અથવા બાહ્ય ઉપયોગ માટેની તમામ દવાઓ અને આયુર્વેદિક અથવા યુનાની ચિકિત્સા પદ્ધતિઓ અનુસાર ઉપયોગ માટે વિશેષ રીતે ઉપયોગમાં લેવાતી અથવા તૈયાર કરવામાં આવતી દવાઓ અને પદાર્થો સિવાયના મનુષ્યો અથવા પ્રાણીઓમાં રોગની સારવાર, શમન અથવા નિવારણ માટે ઉપયોગમાં લેવાતા તમામ પદાર્થો, અને

((૨) એવા પદાર્થો (ખોરાક સિવાયના) જેનો હેતુ માનવ શરીરની રચના અથવા કોઈપણ કાર્યને અસર કરવાનો હોય અથવા તેનો ઉપયોગ જંતુઓ અથવા જંતુઓના વિનાશ માટે કરવાનો હોય, જે મનુષ્ય અથવા પ્રાણીઓમાં રોગનું કારણ બને છે, જે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સમયાંતરે સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે છે.

"દવા" ની કહેવાતી વ્યાખ્યા માત્ર દવાઓ જ નહીં પરંતુ મનુષ્ય અથવા પ્રાણીઓના રોગો માટે અથવા તેની સારવારમાં ઉપયોગમાં લેવાતા

પદાર્થો પણ લેવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે.આ કૃત્રિમ વ્યાખ્યા દવાઓ અને એવા પદાર્થો વચ્ચેનો તફાવત રજૂ કરે છે જે કડક રીતે કહેવાતી દવાઓ નથી."પદાર્થો" અભિવ્યક્તિ, તેથી, દવાઓ સિવાય કંઈક અલગ હોવી જોઈએ પરંતુ જેનો ઉપયોગ સારવાર માટે થાય છે.વ્યાખ્યાનો જે ભાગ વર્તમાન કેસ માટે સામગ્રી છે તે "સારવાર માટે અથવા તેમાં ઉપયોગમાં લેવાના હેતુવાળા પદાર્થો" છે.આ વિભાગમાં "પદાર્થો" અભિવ્યક્તિનો યોગ્ય અર્થ "વસ્તુઓ" છે.તે વિવાદિત ન હોઈ શકે, અને ખરેખર તે વિવાદિત નથી, કે શોષક સુતરાઉ ઊંન, રોલર પટ્ટીઓ અને જાળી ઉપરોક્ત અભિવ્યક્તિના અર્થમાં "પદાર્થો" છે.જો એમ હોય તો, આગામી પ્રશ્ન એ છે કે શું તેનો ઉપયોગ "સારવાર" માટે કરવામાં આવે છે કે નહીં.ઉપરોક્ત વસ્તુઓને જંતુમુક્ત કરવામાં આવે છે અથવા અન્યથા તેમને જંતુનાશક બનાવવા માટે સારવાર કરવામાં આવે છે અને પછી સર્જિકલ ડ્રેસિંગ માટે ઉપયોગમાં લેવાય છે; તે શસ્ત્રક્રિયાના કિસ્સાઓમાં સારવાર માટે આવશ્યક સામગ્રી છે.એસેપ્ટિક હોવા ઉપરાંત આ વસ્તુઓમાં તે ગુણો હોવા જોઈએ જેનો ઉપયોગ રોગોની સારવારમાં થાય છે.આમ, દાખલા તરીકે, જાળીના કિસ્સામાં— આ અપીલમાં સંબંધિત લેખોમાંથી એક—તે તેના હેતુને પૂર્ણ કરી શકે તે માટે તેને શોષણના ધોરણને અનુરૂપ હોવું જોઈએ:અન્યથા જે પ્રવાહી વહે છે તે ઘા અથવા પ્રણાના સ્થળે એકઠા થવા માટે છોડી દેવામાં આવે છે.વિધાનસભાએ સર્જિકલ અથવા અન્ય કેસોની સારવાર માટે જરૂરી સહાયક પદાર્થો લેવા માટે "દવા" ની વ્યાખ્યાને વિસ્તૃત કરી હતી.આ કાયદાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ દવાઓમાં ઉપ—ધોરણોને

અટકાવવાનો છે, સંભવતઃ તબીબી સારવારના ઉચ્ચ ધોરણો જાળવવા માટે.જો તબીબી અથવા શસ્ત્રક્રિયાની સારવારના જરૂરી સહયોગીઓને હળવા કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે તો તે ચોક્કસપણે નિષ્ફળ જશે:આ કાયદો જે દુષ્ટતાને નાબૂદ કરવાનો ઇરાદો ધરાવે છે તે જ દુષ્ટતા યથાવત્ રહેશે.વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે શસ્ત્રક્રિયાના સાધનો વ્યાખ્યામાં નહીં આવે અને જાળી અને લિન્ટ એક જ વર્ગમાં આવશે.આ અપીલના હેતુ માટે "દવાઓ" ની વ્યાખ્યામાં આવતા "પદાર્થો" ને સંપૂર્ણ રીતે ચોક્કસ કરવા જરૂરી નથી; અને અમે ધ્યાનમાં લઈએ છીએ કે શસ્ત્રક્રિયાના સાધનો "દવાઓ" છે કે નહીં, આ કેસમાં સંબંધિત લેખો છે.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે નિષ્ણાત ડોક્ટરોની બનેલી ઉચ્ચ સત્તા ધરાવતી સમિતિના અહેવાલ પર આધાર રાખવાની માંગ કરી હતી, જેમણે અહેવાલમાં અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે સર્જિકલ ટ્રેસિંગ ડ્રગ્સ એક્ટના કાર્યક્ષેત્ર હેઠળ ન આવતા હોવાથી, તેમની ગુણવત્તા પર કોઈ નિયંત્રણ રાખવામાં આવતું નથી.દેખીતી રીતે, તબીબી નિષ્ણાતોનો અભિપ્રાય આપણને વૈધાનિક જોગવાઈનો અર્થ કાઢવામાં મદદ કરશે નહીં.તેથી, અમે ઉચ્ચ અદાલત સાથે સંમત છીએ કે, ઉપરોક્ત લેખો કાયદાની કલમ ૩ (બી) ના અર્થમાં "સારવાર" માટે અથવા તેમાં ઉપયોગમાં લેવાતા પદાર્થો છે.

અપીલકર્તા પર લાદવામાં આવેલી સજા ઘટાડવા માટે એક લાગણીસભર અપીલ કરવામાં આવી હતી.જ્યારે હાઈકોર્ટમાં આવી જ દલીલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે તેણે ધ્યાન દોર્યું હતું કે આ એક કુલ કેસ હતો જેમાં અપીલકર્તા દ્વારા મોટી માત્રામાં નકલી દવાઓનું ઉત્પાદન કરવામાં આવ્યું હતું અને પ્રતિષ્ઠિત પેઢી દ્વારા ઉત્પાદિત માલ તરીકે પસાર કરવામાં આવ્યું હતું.અપીલકર્તા ખૂબ જ ગંભીર પ્રકૃતિના અસામાજિક કૃત્ય માટે દોષિત હતો.અમારા મતે, ત્રણ મહિનાની સખત કેદની સજા ગંભીર કરતાં વધુ હળવી હતી.વાક્યોમાં દખલગીરીનો કોઈ કેસ નથી.અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને રદ કરવામાં આવે છે.

અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/

her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.